

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

DOPORUČENÍ MINISTERSTVU ZDRAVOTNICTVÍ

v souvislosti se systematickými návštěvami ochránce v letech 2011–2012

Dětské domovy pro děti do tří let věku (tzv. kojenecké ústavy)

- Doporučuji iniciovat změnu právní úpravy tak, aby práva a povinnosti rodičů dětí a zařízení byla stanovena zákonem**, jako je to v případě školských zařízení, a ne jen na úrovni metodického pokynu ministerstva (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 23*).
- Doporučuji, aby zřizovatel v souladu s poptávkou jednotlivých regionů po profesionální péči o děti raného věku transformoval stávající zařízení na nízkokapacitní, ohroženým rodinám dostupná a doplňkové povahy (vedle náhradní rodinné péče).**
- Doporučuji, aby zřizovatel zajistil dostatečný počet a odbornost personálu v přímé práci u dítěte**, aby péče mohla odpovídat specifickým potřebám dětí a jejich rodičů a neměla odosobněný ráz jako dosud (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 148*).
- Doporučuji, aby zřizovatel zajistil podmínky (personální) pro sociální práci v kojeneckých ústavech**, tak aby zařízení mohla
 - aktivně spolupracovat s orgánem sociálně-právní ochrany dítěte, rodinou a případně i soudem a předcházet tak prodlužování pobytu dítěte v zařízení, jež je aktuálně typické (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 50 a násled.*),
 - nastartovat proces sanace rodiny v případech, kdy je orgán sociálně-právní ochrany dítěte dosud nečinný, což v důsledku jeho přetíženosti bylo zjištěno často, a urgovat zajištění vhodné sociální služby u orgánů, jež jsou za ně v regionu odpovědné (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 65, 84*),
 - aktivizovat orgány sociálně-právní ochrany dětí v poměrně četných situacích, kdy jsou nečinné nebo kdy různá řízení trvají neúměrně dlouho (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 49, 76, 87, 97*),

- iniciovat u orgánu sociálně-právní ochrany podání návrhu na zahájení řízení o nezájmu rodičů o dítě v situacích, kdy je orgán dosud nečinný a pobyt dítěte v zařízení se prodlužuje (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 86*).

5. Doporučuji, aby Ministerstvo v rámci svého metodického působení

- vymezilo blíže požadavky na právní úkon zakládající dobrovolný pobyt dítěte v kojeneckém ústavu, aby se zlepšila stávající roztržitá praxe používání různých souhlasů, žádostí a dohod, jež nestanoví najisto vzájemná práva a povinnosti zařízení a zákonných zástupců dítěte (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 33 a násl.*),
- zapovědělo pracovníkům zařízení přijímat roli poručníka umístěných dětí (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 78 a násl.*),
- zajistilo získávání skutečně informovaných souhlasů rodičů s poskytováním zdravotních služeb v průběhu pobytu dítěte v zařízení (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 71 a násl.*),
- zajistilo umožnění společného života sourozenců, kteří jsou umístěni do jednoho zařízení, a vytvoření podmínek pro udržování kontaktu s ostatními sourozenci a blízkými (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 66 a násl. a 116*),
- přispělo k praxi maximálního úsilí o společné umístění dítěte s matkou, která má nařízenou ústavní výchovu (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 29*),
- přispělo k praxi maximálního úsilí o zajištění vzdělávání v externí mateřské škole,
- přispělo ke správnému vnímání role orgánu sociálně-právní ochrany dětí při kontaktu dítěte s rodiči, zvláště pak oprávněnosti různých povolení (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 127 a 132*).

6. Žádám vyjádření k problému tzv. „ztracených dětí“ (*Zpráva z návštěv kojeneckých ústavů bod 28*).

Dětské psychiatrické nemocnice

7. V souvislosti s nedostatkem dětských a dorostových psychiatrů doporučuji

- představit návrhy opatření, a časový rámec jejich realizace, k zvýšení počtu pedopsychiatrů v České republice,
- zvážit změnu právní úpravy, která by dětskou a dorostovou psychiatrii učinila základním oborem specializačního vzdělávání lékařů (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 28*).

8. V souvislosti s tím, že systém pedopsychiatrické péče v České republice vykazuje značné prvky institucionalizace, doporučuji představit návrhy opatření, a časový rámec jejich realizace,

- k zajištění dostatečného a rovnoměrného územního pokrytí České republiky ambulantní i lůžkovou pedopsychiatrickou péčí (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 26 a násl.*),
- pro transformaci institucionální péče v souladu s článkem 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, mj. například realizací doporučení obsažených v kapitole 11 Koncepce psychiatrické péče (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 38*).

9. Doporučuji iniciovat změnu právní úpravy tak, aby bylo na úrovni zákona zakotveno pravidlo subsidiarity použití omezovacího prostředku, tj. možnost jeho použití až poté, co byly za účelem zklidnění pacienta bezúspěšně použity jiné mírnější postupy, a povinnost vést evidenci použití omezovacích prostředků (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 100*).

10. Doporučuji v souvislosti se zvažovaným opětovným legislativním zakotvením regulačních poplatků zabránit jejich obnovení při konzumaci lůžkové pedopsychiatrické péče.

11. Doporučuji, aby zřizovatel zajistil dostatečný počet a odbornost personálu lékařského i nelékařského, aby

- mohla při hospitalizaci dítěte proběhnout rovněž (terapeutická) práce s jeho rodinou,
- mohla probíhat sociální práce, tedy potřebný kontakt rodinou dítěte a s orgánem sociálně-právní ochrany dítěte (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 31, 90*),
- se zařízení mohla zabývat rovněž otázkami vhodnosti prostředí, kam se dítě po ukončení hospitalizace vrátí, a adekvátností péče, jež mu je dosud poskytována (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 85 a násl.*),
- mohly být nemocnice skutečně aktivní v edukaci a doporučeních pro pečující osoby (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 93 a násl.*),
- mohl být poskytován zvýšený dohled dětem s postižením, respektive dětem se specifickými potřebami (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 84*).

12. Doporučuji, aby zřizovatel zajistil (případně i metodicky podpořil) plnění doporučení formulovaných nemocnicím ve Zprávě z návštěv dětských psychiatrických nemocnic, především co se týká

- nahrazování preventivně výchovné péče pobytem na psychiatrii (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 41*),
- přijímání souhlasů ve věcech týkajících se dítěte od ředitele školského zařízení (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 82 a 100*),
- přijímání jen takových souhlasů, které mají parametry svobodného a informovaného souhlasu (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 50*),
- pořádání speciálně zaměřených (letních, prázdninových) pobytů (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 55 a násl.*),
- zavedení pracovních postupů pro činnosti, kde je zvýšené riziko chyby nebo zásahu do práv osob (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 82*),
- vytvoření podmínek pro poskytování péče, aby nebylo nutné používat omezovací prostředky preventivně a aby mohly být používány alternativy použití síťového lůžka,
- používání evidence ke sledování používání omezovacích prostředků (včetně psychofarmak) na daném pracovišti (*Zpráva z návštěv dětských psychiatrických nemocnic bod 109*).

JUDr. Pavel V a r v a ř o v s k ý
veřejný ochránce práv